

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, September' 25-dikén 1821.

B é c s .

Azon lármás történetről, a melyről még a' mult tavaszon írtunk vala, hogy Lisbonában az ott volt Austriai Cs. Követségi Ágens Ritter Berchs Ur házánál előfordult, s annak további következtéseiről, ezeket közli most a' Bécsi Udvari Ujság: —

„Aprilis' utolsó napjaiban egy történet fordult elé, melyről akkor minden Ujságlevelekben emlékezet tétetett. A' Provisoriai Országlószék a' Portugalliában kitűtött revolútzóra nézve a' fő városban közönséges Villágosítást eszközölt, de a' melyben a' Külső Udvaroknak ott lévő Képviselőjik, Követségi személyeik, semmi részt nem vettek. A' népnek egy csoportja a' csendességnek esmeretes megháborítói által vezéreltetvén, a' Cs. K. Közönséges Consúl s Interimális Ágens Ur lakása elejébe gyülekezvén, minden féle elvetemedéseket bátorkodott elkövetni, s a' háznak minden ablakait behajgálta. Ezen történet a' mellett is véghez ment, hogy a' népnek a' házhoz lett összetalakodása előtt ott fegyveres strazsacsoport állott, de a' melly már akkor onnét eltávozván a' népnek szabadságot engedett arra, hogy a' tudva lévő elvetemedésekre bocsátkozhassék, a' mellyek három órát tartottak eképpen, holott a' városon mindenütt jártak le s fel a' fegyveres vigyázó csoportok. —

„A' Cs. K. Követségi Ágens Ur más nap' reggel az Országlószék' elejébe terjesztette a' történet dolgokat, és azt kívánta, hogy illendő módon vizsgáltsanak.

meg, és hogy a' bűnösök érdemek szerint büntetessenek meg. Az Országlószék a' helyett, hogy kötelességét tellyesítette volna, inkább egy olly nyilatkozatással való feleletet adott, a' melly legjobb értelemben vétettétvén azt mutatta ki, hogy az Országlószék tellyes tehetetlen arra, hogy a' közönséges csendességet fenntartsa — melly után a' Cs. K. Követségi Ágens megküldötte a' maga Udvarához a' történetről való tudósítást. —

„Ö Austriai Császári Felségének nem lévén szokása azt megszenvedni, hogy külső Országokon az ő Felsége Követei és Követségi Ágensai eránt azok a' népek' törvényein fündálatott Regulák, a' mellyeknek oltalmazása alatt az ő Felsége Státusaiban minden idegen Státusoknak Képviselőjik állanak, elmellőztessenek; s éppen illy kevéssé lévén hajlandó arra, hogy valamelly Országlószéknek erőtlenségét elégséges fundamentumnak tarttsa arra nézve, hogy ezen Regulák az ő Felsége Követeire s Követségi Ágensaire való tekintetben megsértetethessenek, megparancsolta B e r c k Urnak, hogy egy Jelentést, Notát, adván-be, hivánnyon tellyes és tökéletes elégtételi Nyilatkoztatást, és ha ezen kívánsága nem tellyesittödne, kérjen Lisbonából lejendő elútozási passust. —

„Ezen dolgoknak folyta alatt megérkezett a' Király Brasiliából Portugalliába. A' Császár és Király ő Felsége Követségi Ágensé által beadatott jelentésre való válasz azonközben, hétrőlhetre halasztódott.

Az ekközben Lisbonába (Rio - de - Janeiróból) hasonlóképpen megérkezett Cs. K. Követ Bátor Stürmer, megújította ugyan ezen panaszt; melyhezképpust végezetre Augustus' 13-dikán kijött a' külső dolgokra ügyelő Portugallus Királyi Ministertől azon válosz, a' melynek foglalata arra indította Bátor Stürmer Urat, hogy Udvara' utasításának megfelelően, 's az elutazásra passust kérjen. —

„Augustus' 16-dikán az Orosz Császári Követ Generalis Tuyl Ur is adott be a' Portugallus Királyi Ministerhez egy Jelest, melyben kinyilatkoztatta, hogy a' fennforgó körülállások között, 's a' Portugallus Minister által mostanság újában kijelentett 's felállított Princzipiumok 's kinyilatkoztatott intézetek szerint, az ő Felséges Udvarának tekintete 's méltósága is elkerülhetetlen megbántatásoknak volna kitétetve, és, hogy ő magát mind ezekre nézve minden számadás alól kivonhassa, szükségesnek látja lenni azt, hogy a' maga Követségi foglalatosságait ezen Udvarnál ezen órától fogvást félbe szakassza, a' Királyi Udvar oda hagyja, 's ő Felségétől a' maga' Császársjától további parancsolatokat várjon. —

„Mind két Követ Urak minden hozzájuk tartozó Követségi személyekkel egyetemben Lisbonát Augustus' 22-dik napján oda hagyván, hajóra ültek és Sept. 2-dikán Angliába a' Falmouthi kikötőhelybe megérkeztek. —

Az Austriai Császári Királyi Követ Ur az Austriai alattvalóknak kereskedési 's egyéb magános dolgaikra való ügyelést a' Lisbonában hátramaradt Orosz Császári Közöséges Consulra Borel Urra bízta.

P o r t u g a l l i a.

Lisbonában Augustus' 22-dikén, kö-

zöséges innepi vigadozásokkal, a' városnak megvilágosításával, 's több effélékkel tartották a' Portugalliai revolúciónak esztendőnként eléforduló emlékezete napját. A' Király ezen napon ismét mustrát tartatott a' fő városban őrizeten lévő sergekkel.

A' Bahiából érkezett tudósítások szerint, ott azon forgatta elméjét bizonyos pártoskodó rész, hogy Bahiát független tartományá tegye, és valamint az anyaországtól úgy Brasiliától is egészen elválassza. Egy oda való, Bahiai, hazafiakból álló Ágyuzó Regement késznek nyilatkoztatta magát arra, hogy ezen plánumnak végrehajtását elősegélje 's a' tudósításnak onnét lett útnakindulásakor már azt várták, hogy a' Portugallusok és az említett pártoskodó Regement között minden óráan csatára fog a' dolog kerülni.

S p a n y o l O r s z á g.

Némely Párisi Ujságlevelekben illy tudósítás találtatik Madridból Augustus' 31-dikéről: — „A' mi Aranykúbeli Orátoraink a' 21-dikben eléfordult történetektől fogva egészen bizonyosoknak tartják lenni magokat affelől, hogy ők a' győzedelmesek. Tegnapelőtt, egy Inzinör Oberster, kit a' klub' tagjai azzal vádoltak, hogy egygyik társokkal, egy terezhordozóval (Trágerrel) nem becsületesen bánt volna, 's hogy ekképpen ennek személlében a' Fejedelem Népet gyalázzal illette, csaknem meggyilkoltak, vagy talám ha Generalis Quiroga által meg nem mentetett volna, meg is gyilkoltak volna. Ugyan ezen napon a' Pradóban nagy lárma történt, 's egy ember a' veszekedés közben megölettetett. A' népsalak a' jó gondoskodású 's az értékebb emberebnek iróztatására Marsiliai

módon gyülekezvén a' tartományokból Madridba, naponként sokasodik, 's a' klub' tagjai által két kezekkel fogadtatik. A' klubnak Aug. 30-dikán tartatott ülésében ezen jóvallás, hogy az Országlószék' elejébe terjeszsenek illy kívánságot, hogy a' revolúciónak Franciaországba lejendő bevitetése végett küldjenek egy Spanyol ármádát oda, ismét felelevenítettet. Úgy látszik, hogy mikor előbbször tétetett ezen jóvallás, ezt akkor csak illy fogás alatt vették vissza a' mérséklettebb gondolkodású tagok, hogy 25,000 emberekből álló ármádának összegyűjtetése, a' mennyi tudniillik ezen expedízióra kívántatna, az Országnak mostani környülállási között nem volna lehetséges. Hanem a' klub' eszelősködő tagjai már most úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy 10,000 emberekből álló sereg is elégséges leszen ezen expedízióra, 's ezen határozást a' többek is nagy elragadtatással fogadták. A' zászlók eránt olly jóvallás tétetett, hogy azokon csak ezen szavak találtassanak: „Spanyol Constitútzió.“ — Azután a' jóvalltatott, hogy az Austriai, Orosz, és Francia Követek és Követségí Ágensék' tüssént küldtessenek el a' Spanyol földről, mint-hogy mi (ezek a' tudósító szavai) a' föld' Despotájival többé semmi közösülésben lenni nem akarunk. Ez a' jóvallás is nagy tapsolással halgattatott, de nem fogadtatott el. — „Kentek nevetnek talám (így folytatja szavait az író) ezen dühösködő Fanatikusoknak éstetlenségén: de volnának csak itt Madridban, nem itélnének ám illy vidámon a' mi környülállásainkról. A' méreg széllyel hinteztetett 's gyökeret is vert; a' fa felnevekedett; tellyes erőben áll fenn; és mi irtózással 's rettegéssel szemléljük annak halált-hozó gyümölcsseit nagy siettséggel érlelődni.“

„Generalis Contador, mint beszéll-

nek, idős volta miatt nem fogja felvállolni a' Hadi Ministerséget.

A' külső dolgokra ügyelő Minister kihirdettette Madridban, hogy Király és Királyné ö Felségek Aug. 28-dik napján újkokat Sant Ildefonsóból Segoviába vették, a' hol nagy örrendezéssel fogadtattak.

Egy újabb tudósításhan így beszéltek elé az a' lárma, mellyet a' feljebb említett Inzsinör Oberster és egy Tráger okoztak. Ezen Oberster Sant-Ildefonsóból érkezvén Madridba vissza, 's bagáziáját ezen Tráger által pakoltatván le, mikor ezt kifizette össze vezett véle, melynek a' lett a' következése, hogy a' Tráger a' karján egy kardvágást kapott, mellyet a' Fejedelem-nép elégnék gondolt arra, hogy magát egy atyafinak személlében megbántatottnak tartta. A' sokaság azonnal összefutott az Oberster Ur háza előtt, 's elégtételül a' fejét kívánta, azzal fenyegetvén, hogy vagy magát megöldöklí, vagy a' házával együtt összezegeti. Végezetre strázsakatonaság érkezett oda; a' Constitútziós Alkade is megjelent; 's Quiroga is a' szomszédban lévén ő is oda ment, a' néppel szembe állott, ahoz beszédet intézett, 's az alatt az Obersternek a' háztól való elllantásra utat szerzett, 's a' Trágert, ispotályba vitetvén a' sokaságot a' katonacsoportok' segedelmével elszéllesztette. Az Oberster felesége mellett, ki a' dolognak megvisgáltatásáig egy kaszárnyába tétet, 's katonastrázsa hagyatott.

Franciaország.

Princz Commenos Dömötör, a' ki Francia General Májor 's Lajos Ritter volt, Sept. 7-dikén Párisban életének 72 esztendejében meghalálozott, 's 10-dikben eltemettetett katonai pompával: de véle együtt nem halt ki ezen familia, minthogy

özvegy feleségén kívül még egy testvérét, Gróf Commenos Györgyöt, egy testvére' hugát, ki az Abrantesi Herczeg' felesége volt, 's egy más testvére' fiját, Policziai Hadnagy Depermontot, életben hagyta.

Párisi Ujságlevelek erőssítik, hogy egy gazdag Anglus a' híres éneklő Katalani aszszonyságnak, 70,000 font Sterlinget (700 ezer forintot) testált.

Lengyel Ország.

Warschauból Sept. 7-dikén írták, hogy Miklós Orosz Nagy Herczeg Berlinből azon hónapnak 3-dikán estve oda megérkezvén, ekképpen a' Császárnak mind a' három testvéröcsei, Konstantínus, Miklós, és Mihály, ott voltak. — 6-dikban a' fő tisztviselők mutattattak-bé Miklós ö Nagy Herczegségének, 's mindjárt az után a' város mellett lévő Logernek megszemlélésére mentek mind hárman ö Nagy Herczegség. — Ugyancsak 6-dikban a' Nagy Herczegné, a' Miklós ö Nagy Herczegsége Hitvесе is megérkezett ugyan' oda.

Spanyol Amerika.

Bolivár, ki eddig Venezuelai Elölülő és Fő Vezér volt, a' már most 22 tartományokból álló Columbiái Elölülőséget, melyre a' Közönséges Congressus által kiválasztatott vala, nem váltotta-fel, ezen okokat hozván-fel: hogy ö, az ahoz kívántató táalentumokkal nem bír; hogy az Elölülői hivatalt a' fő vezérséggel nem egygyeztethetné-meg; hogy magát nem akarja Tyrannusnak csufoltatni; 's hogy különben síncs ezen hivatalhoz semmi vonzódása. Egyenesen kinyilatkoztatja, hogy ha a' Congressus meg talál azon határozása mellett maradni, hogy ö Elölülőnek maradjon, ö ezen esetben készebb inkább Columbia' földjét oda hagyni. Így történt az, hogy a' Közönséges Congressus, melly most a' maga üléseit Sant-Rosario-de-Cu-

cuta városában tartja, Restrepe Felixet választotta Elölülőnek.

Hannovera.

A' Király Sept. 19-dikén szándékszik a' Ménusi Frankfurt városába megérkezni, a' honnét, minekelötte Hannoverába megérkezne, elébb még Homburgba szándékszik útját venni.

A' Göttingai Universitás' Itélőszékének új elintézéséről oly reménség volt, hogy Oktober' 1-ső napján installáltatni fog. Azon foglalatosságokat, mellyek eddig csak a' Prorektor és egy Syndikus igazgatása alá tartoztak, ezeken kívül mostanában még két úgynevezett Universitás' Tanácsosai folytatják. — Az Universitás' minden némű készüléteket tétet a' Királynak fogadtatására. A' Bibliothékát és a' Concilium' épületét gyönyörtiségesen kifestették; az uzák újabban kirakattattak, 's tisztelet-tévő kapuk állittatnak-fel.

Valami Brankini nevű ember, ki azt erőssíti maga felől, hogy, mint természetvizsgáló tudós ö is a' Bonaparte' kísérei között lett volna Egyiptomban, az Anglus Királynak Hannovera felé k-jendő útozása' alkalmatosságával jónak találta a' Hamburgi Ujságlevelekben újabban megemlittetni azon Afrikai Csödört (mén-lovat) a' melly Gerke nevű Conduktornál, Bonafortéban, a' Kasselből Göttinga felé vívő útban találtatik, 's a' melyről azt erőssíti Brankini Ur, hogy ez, mind azon Aro-Cocco nevezet alatt esmeretes lovak között, mellyeket ö Nubiában, Arabiában, Török Birodalomban, Persiában 's az egyéb Napkeleti vidékeken valaha látott, a' legerőssebb és legszebb legyen. Az állat még csak 9 esztendő, és már még is egész nevése meg van, holott az ezen Aro-Cocco nemzettségből való lovaknak különben 16 esztendők kívántatnak a' tellyes megnevekedésre, és 100 esztendeig is élének.

Nagy Britannia.

Londonban illy történet fordult elé:
 — A' Napoleon Szent Ilonai társa és testamentomának végrehajtója Gróf Bertrand, Sir Wilson által kísértetvén Sept. 5-dikén a' Politziai fő Itélőbiróhoz Birnie Urhoz menvén, panaszt tett, hogy nálla házi vizsgálódást akarnak tenni a' Doktor Burton Ur' kedviért, a' ki utóbb a' Napoleon Orvosa volt Szent Ilona szigetén. A' peronnét támodott, hogy ezen Orvos Ur Napoleonnak egy mej-szobrához just tartván, azt a' Gróf Bertrand szállásán lenni mondotta, melyre nézve azt ott a' Politzia által megkerestetni 's elvéteni akarta, azt mondván, hogy ahoz ő adott materiálét 's minthogy Doktor Antommarchi, kire a' szobornak csinálása elébb bizattatva volt, azzal nem bajlódhatott, tehát az, ugyancsak ő maga készítette is meg, vagy formálta ki a' Napoleon halála után egészen. Ő ezt már Szent Ilona szigetén is kérte, mint magáét, hanem ott olly választ kapott, hogy már be volna pakoltva, hanem majd Európában ő is fogna az eredeli kép helyett egy önteményt kapni. Megérkezvén Európába, 's Burton Ur magát Gróf Bertrandnál jelentvén, olly választ kapott tőle, hogy ő ki nem adhatja a' képet addig, míg affelől a' Bonaparte familiánál kérdést nem teszen. Burton Ur tehát a' Londoni Politziai tisztekhez menvén kinyerte, hogy két illy tiszt által Gróf Bertrandnál házi vizsgálódást tartasson, 's a' képet elvétesse; hanem midőn véllek Bertrand Urnál megjelent volna, General Wilson Robertet ott találta, 's ennek jelenlétében kérte a' Gróf a' Politziai tiszteket, hogy addig ne fogjanak hozzá a' vizsgálódáshoz, míg ő a' Politziai Fő Igazgatóval nem beszél, minthogy úgy itél, hogy tévelygésnek kellett a' dologra nézve történni. A' Politziai tisztek reá állot-

tak a' Gróf kérésére, ki is tehát Wilson Urral Birnie Urhoz menvén, ott kinyilatkoztatta: hogy a' kérdésben lévő mej-szobor a' Bonaparte' familiájé, és ő (Bertrand) a' Bonaparte' testamentumának végrehajtója lévén, nem gondolja, hogy ezen familiának híre nélkül az erremaradott portékák között valamit kiadhasson. Ha pedig valahogy Angliának törvényei más-keppen szollanak, így ő engedelmeskedni fog ugyan, de protestálással, annyival is inkább, hogy Burton Urnak már penzsumma ígértetett munkájáért és kárvallásáért, de ő egyenesen csak a' képet kívánja. Birnie Ur megesketvén Gróf Bertrandot arra, hogy ő legyen a' Bonaparte' testamentumának végrehajtója, olly ítéletet mondott, hogy a' Gróf a' képet ki nem adhatja: melyre nézve Burton Ur, ha tetszik, keresse a' törvény' útján igasságát.

A' Király Dublint Sept. 3-dikán déli egy órakor hagyta oda, 's útjában Lord Powerscourtot ~~salun meglátogatván~~ még azon estvére Dunlearybe érkezett, a' hol egy szép kerek sátor (pavillon) alatt, sok Lordoktól körülvétetve, a' népnek örvendő kiáltása közben egy Dublini Deputáció által fogadtatott. A' Deputációt a' Lord Májor vezette, ki ő Felségének a' Dublini lakosok' nevéken bucsuzó köszöntést adván által és ez felolvastatván, ő Felsége illy szovakkal vett attól búcsut. Gentlemanok! Gyönyörködve közelittem partjaitokhoz; sajnálom, hogy el kell őket hagynom. Áldjon-meg az Isten benneteket, míg ismét láthatjuk egymást — melly szók után egy csajkán a' Királyi úti hajóra kieveznék, annak fedeléről magát a' nép felé, kalapját csóválván meghajtotta — de még, mint későbbi levelek jelentik, még 6-dikban se' hagyhatta volt oda, az ellenkező szélveszek miatt, a' kikötőhelyet.

A' Posoni Német Újság illy tudósítást közöl Bur-Szent-Györgyről, ezen Septembernek 2-dik napjáról: — „Ferencz Károly ö Cs. K. Fő Herczagsége, a' mi nagyon szeretett Monarkháknak 2-dik fija, a' mai napon megörvendezteté ezen Királyi szabad városnak lakosait a' maga' olly végre lett megérkezésével, hogy a' Cs. K. Koronaörökös Ferdinand Princz' Vasas Regimentjénél, a' melly itt kvártélyozik, fegyveresgyakorlásokat tegyen. Ö Cs. Fő Herczagsége, Méltóságos Görög Cs. K. Camerarius és Udvari Tanácsos Ur, a' Nemes Német testörző sereg' első Strázsmesterének Oberster Mann Ur, 's Cs. K. Korn.ányszéki Tanácsos Obenaus Ur által kísértetvén, déltájban érkezett-meg ide, 's az említett Vasas Regimentbéli tiszti Uraknak, kik ö Cs. Fő Herczagségének a' magok Obersterjek és Kommandánsok Gróf Clam-Martinez Ur által mutattattak - be, udvarlássokat azonnal elfogadni, 's azután a' mind együtt megjelent Magistratuális személyeket 's a' Vármegye' tisztjeit, maga' elejébe bocsátani 's hasonló kegyes le-bocsátkozással fogadni méltóztatott. Más nap' 's az azt követett napokon délelőtt délután Bazinbe vette útját ö Cs. Kir. Fő Herczagsége, hogy ott a' Császár ö Felé-ge által erre kirendeltetett Oberster Mann Ur útmutatása alatt az ottennekelötte már két esztendővel ugyan ezen Vasas Regiment által épített fedeles lóoskolában, a' Regimentnek Obersteri Osztályával minden egyszerű katonai gyakorlásokon keresztül mennyen. Ö Cs. Fő Herczagsége tellyes igyekezettel elszánta magát ezen terhes foglalatoskodásra, 's legjobb egészségben van. Tegnapelőtt már a' katonáknak soraikban szemléltük ö Cs. Fő Her-

czagségét minden féle tiszti szolgálathéli munkákat megtenni, 's az egész Exercitiumot a' katonák' sorában végig folytatni. —

„Azon órákat, mellyek az ezen katonai gyakorlásokra szánt idejéből ö Cs. Fő Herczagségének a' maga' kipihenésére fennmaradtak, az itt lévő nevezetesebb tárgyaknak 's közönséges épületeknek meg-szemlélésére, a' környéknek megjárására, és sok ide gyülekezett nyomorultaknak és szegényeknek atyai jótéviséggel méltóztatott fordítani ö Cs. Fő Herczagsége, úgy hogy a' hozzáfolyamodottak közül kegyes adománya által lett megvigasztaltatás nélkül tölle-egy is el nem távozott.

Utját Sept. 17-dikén reggeli 8 óraker Pischdorfba vette ö Cs. Fő Herczagsége, 's ezen útat lóháton a' nevezett Regimentnek oda marschirozó Obersteri Osztályával együtt tette, a' hol a' folyó hónap' utolsó napjáig fog maradni a' végre, hogy az oda öszszegyűjtetett egész Regimentel együtt minden féle nagyobb. gyakorlási fordulásokat megtegyen. —

„Városunk minden lakosainak az ö Cs. Fő Herczagségének boldogságáért való buzgó imádsága 's szív béli belső hálaadása fogják ö Cs. Fő Herczagségét legtávolabb létében is kísérni, 's hozzák lett örvendetes megérkezésének 's köztünlételenek ideje állandó örökös emlékezetben fog háládatos sziveinkben maradni, azon szerencsénkért, a' melyből még kevés illy városok részesülhetek.“

A' Pesti hazai levelekben ezek talál-tatnak September' 19-dik napjáról: —

Pesten az Ajtatos Iskolák' Kir. Gymnaziumában az imént végződött Iskolai esztendő végével a' 4 Grammaticalis, és 2 Humanista Classisokban számláltattak öszveségesen 833 Tanuló ifjak, kik között

a' Classificatio szerént több jeles elméjük találtattak. Nevezet szerént Borsitzky Dénes, második esztendőbeli Humanista egyébb eránt is nagy reménységü ifju, az által különböztette meg magát, hogy a' Tisztelendő Director, és Professor Uraknak az egész Ifjúság nevében az ő fáradozásaitak deák Oratioval hálálta meg, melly nyomtatásban is kiadattatott.

Ugyan Pesten a' Kir. Nemzeti Fő Iskolában ezen esztendő folytában tanultak öszveségesen 542-en, kik között Tek. Boráros János Senator, és Director Ur az idén is szokott bőkezűséggel az ifjúságnak tanulásra való édesgetése végett külömbkülömb ajándékokat osztatott ki. Ezen nagylelkűsége, mellyel még a' gyengébbeket is ébresztetni szokta, azt a' reménységet gerjesztette a' Városiakban, hogy illy tehetős, és jószivü Ur a' jobb elméjü: de szegény ifjakat állandó és hathatós segédelmekkel fogja gyámolítani, hogy a' Városnak és Hazának hasznosabb Polgáiraivá lehessenek. —

Esztergomból azt a' tudósítást vettük, hogy ottan a' készülöben Téví nagy munkák már is szembetűnő elömenetelt mutatnak. — Ugyan is a' Seminariumnak rendelt épület már a' fundamentomaiból kiemelkedett, a' Káptalan számára készülö házából pedig a' nagy Prépostság nem sokára földel alá jöhet. — A' Primás Herceg Sept. 3-dikán ebéd után Nagy Mária-Czelhe elútazott, Bútsúra — Na. Esztergom Vármegyének Augustus' 13-dikán tartott köz gyűlésében a' Primás Herceg, mint Fő Isrány, Fő Notáriusnak Ts. Huszár Imre Urat; első valóságos Vice-Notáriusnak Lippay János Urat; második valóságos Vice-Notáriusnak Friebeisz Imre Urat; tiszteletbelinek pedig Végh Antal Urat méltóztatott nevezni.

Az itt következő néhány fontos Jegyzetek is a' Pesti Ujságlevelék mellett jöttek a' közönség' elejébe: —

Egynéhány Futó Jegyzetek, és Magyarázatok a' M. Literaturáról.

A' Budai Német Ujság, a' folyó, 1821-dik Esztendei 72-dik Darabja' Toldalékjában (Gemeinnützige Blätter,) ezen czím alatt: „Vaterländische Ehre“ az Ujság Szerző a' Jutalom Feleleteket említvén, némely Jegyzéseket tett, mellyek imitt amott szemet szúrának, s egynéhány Magyarázatokot kívánnak.

Azt állítja: hogy a' feltett kérdések honni Nyelvünk nemzeti és politikai tekintetének megállapítására közvetlenül nem szolgáltak; hanem, mint egy közbevetve, annak tulajdon nemes voltát, és ennek fenntartását, csak annyiban eszközlötték, a' mennyiben a' Fellyebbi nemzeti köz kimíveltségre felemelvén a' Magyar nyelvet, azt csinosodásunkba szorosabbau belé szöni igyekezének.

Az igaz: hogy valamelly nyelv' csupa regulázása, nem ad még néki sem Nemzeti, sem Politikai tekintetet; különben Beregszászi Ur kedves Akárnániai nyelvének kellene az egész Világon, a' legtekinteteseb'nek lenni; de még is igaz más részről az is: hogy az okos és túl nem vitt regulázás, éppen az által, hogy a' nyelvet megállapítja, a' nélkül, hogy kifejtődésében nagyon megszorítsa, annak megtanulását könnyebbítvén, azt egyszerűsöd a' köz tekintet' megnyerésére képesebbé teszi. —

De, a' mi már valamelly nyelv' tulajdon nemes voltát illeti, nagyon hibás

dolog azt csupán csak a regulázás által végbe vinni, mert valamint a regulázás olykor a rabság szomszédságába esik, úgy fekszik igen gyakran valamely nyelv nemes volta, az illendő szabadság inuenső határjain. Sok dolog van a gondolkozás és érzés országában, a mit tellyességgel nem lehet állandó regula alá venni. Hogy pedig minden nyelv a két tehetség kifejtődése; és a fül meg száj ügyességének következése, kiki tudja. Én tehát mindig úgy hittem: hogy valamely nyelv nemes volta, leginkább azoknak jó 's kivivelt Fejeiktől és nemes szíveiktől függ, a kik azon szóllanak és írnak, és hogy a nyelvekre nézve, más a grammatikai, és más a politikai és eszthetikai nemesség. A fentemlített Jutalom kérdések megfajtóji annak okáért, leginkább csak annyiban segítettek nyelvünk nemes volta fenn tartását, a mennyiben okos, derék, tudós, jól nevelt, és nemes szívű 's érzésű emberek és hazafiak.

Ha Rösler Ur, és több mások, kik ezen tulajdonokra nézve, ama jeles hazafiakkal testvér lelkek, és a kik szintúgy, mint Rösler Ur, valahányszor a Magyar Hazában, a Magyar nyelvről, Németül beszéllenek, arról, wie von der Vaterländischen Sprache szóllanak, magok is olykor Magyarul megszóllamlani és írni 's így nekünk példát és világító lámpást gyujtani méltóztatnának; már akkor nem kellene attól tartani: hogy a Rösler Ur által említett hasonlódás törvénye (loi de l'assimilation) utolyára, Fel-emésztő törvényé (loi de l'absorption) váljék.

Pallérozza tehát, gyalúlja és simíttsa, de ne roncsolja — meg, és ne enyésztesse el a Német nyelv a Magyar, a két Hazában.

Nem az valóban, akár a testi akár a lelki világban a hasonlódás törvénye, hogy az eredeti anyag kebelébe, és méhébe bévett és befogadott szer, lassan lassan, magát az anyagot és nádrát elnyomja és semmivé tegye; hanem az: hogy a fogantatás közben, valami ollyas teremtesék, a min, mint valamely deli születésen, a szép jeles Anyának bájos eredeti vonásai, az atyai érettséggel egyetemben kitetszhessenek.

Csak mindég honni dísz, és honn boldogságot

Buzzogjunk, 's eredvén a mély jövendők:

Ha ültetünk olykor szomszédöt, vagy ágot,
Haggyuk megnyirokját a Magyar szőlőnek.

Gyomláljuk nemzetünk, de magyar maradjon,

Hágjon boldogsága, hágjon dicsősége;
A lelkek pályáján Nemzetünk haladjon,
És a szép kezdetnek ne érkezzék vége.

Nem fogja így senki nemzetiségünk megóvását merő Ficzkóságnak, (Polissonerie) pusztá hántorgatásnak és hívalkodásnak nevezhetni.

Íram Budán, Sept. 14-dikén, 1821.

Gróf Deseöffy József.

Redaktor: Pánczél Dániel. Nyomatja Nemes Hirschfeldi Stöckholzer Felix.
(Am rothen Thurm im Müller'schen Kunst-Gallerie-Gebäude Nro. 648).